

YÜKSELİŞ DEVRİ

II. MEHMET (FATİH) DÖNEMİ (1451 - 1481)

İstanbul'un fethinin nedenleri şunlardır:

*Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesi ve Haçlı Seferleri'ne neden olması Bizans'ın Osmanlı şehzadeleri ile Anadolu beylerini kışkırtması

Hız. Muhammed'in İstanbul'un fethiyle ilgili sözleri ve İstanbul'un Ortodoksların merkezi olması İstanbul'un kara ve deniz ticaret yolları üzerinde olması

*Osmanlı toprak bütünlüğünün sağlanmak istenmesi

İstanbul'un Fethi için Yapılan Hazırlıklar:

Rumeli Hisarı yapıldı.

*Büyük toprak yapıldı.

*Sınırlara akıncı beylerin yerleştirilmesi.

Komşu devletlerle saldırmazlık anlaşması imzalanmıştı.

İstanbul'un Fethinin Sonuçları

*Ortodokslar Osmanlı himayesine girdi. Bizans İmparatorluğu sona erdi. İstanbul başkent yapıldı. Boğazlar ve İpek Yolu Osmanlıların eline geçti. Osmanlılarda Yükselme Devri başladı. Orta Çağ kapandı, Yeni Çağ başladı. Büyük toprakların surları yıktığı görüldü. Avrupa'da feodalite rejimi yıkıldı. Mutlak krallıkların kurulmasında etkili oldu.

OSMANLI - VENEDİK SAVAŞLARI (1463- 1479)

Osmanlı Devleti'nin Mora, Sırbistan, Bosna'yı ele geçirmesi, Ege Denizindeki adaları, Boğazları alması en çok Venediklileri etkiledi. Venediklerin Macar Krallığı ve Arnavut Prensligi ile yaptığı ittifaki Karamanoğlu Beyliği ile Akkoyunlu Devleti destekledi. Yapılan savaşların sonunda Venedik barış istedi.

Bu antlaşmaya göre (1479):

Arnavuttaki Akçahisar (Kroya) ve İşkodra Türklerde kalacak, Venedik yıllık vergi ödeyecek, buna karşılık Osmanlı sularında ticaret yapma ve İstanbul'da Balyos adı verilen bir elçi bulundurulacaktı. Böylece;

*İlk defa Venediklere ticarî, hukukî ve siyasî ayrıcalık verilmiştir.

*• Deniz ticaretini canlandırmak isteyen Osmanlı Devleti aynı zamanda Venediklerin Haçlı Seferleri düzenlemesini engellemeyi amaçlamıştır.

RUMELİ'DEKİ FETİHLER

Belgrat hariç tüm Sırbistan (1459), Mora Yarımadası (1460) (Modon, Koron ve Navarin hariç), Eflâk (1462), Bosna - Hersek (1465), Arnavutluk (1479) fethedildi. Boğdan Osmanlılara bağlı beylik haline getirildi. Böylece Balkan Yarımadasının fethi tamamlandı.

ANADOLU'DAKİ FETİHLER

İstanbul'un fethi sırasında Cenevizliler Bizans'a yardım ettiğinden, Fatih ceza vermek için Amasra'yı Cenevizlerden aldı (1459). Candaroğulları alındı (1460). Trabzon Rum İmparatorluğuna son verildi (1461). Karamanoğullarından Konya ve Karaman alındı (1466).

OTLUKBELİ SAVAŞI (1473)

Nedenleri

Akkoyunlular'ın Trabzon Rum imparatorluğu ile işbirliği yapıp, Karamanoğulları'nı himaye etmeleri,

* Akkoyunlular'ın Karakoyunlar'ı yıkararak güçlenmesi,

*Fatih Sultan Mehmet ile Uzun Hasan'ın Anadolu'ya hakim olmak istemeleridir.

Sonuçları

Osmanlı Devleti kazanmış, Akkoyunlu Devleti yıkılma sürecine girdi. Safevi hükümdarı Şah İsmail Akkoyunlu Devleti'ne son verdi.

Doğudaki en güçlü rakip ortadan kaldırılmış, doğu sınırları güvenlik altına alınmış, Doğu Anadolu'nun önemli bir kısmı Osmanlılara katılmıştır.

Ege Adalarının Fethi: İmroz, Bozcaada, Limni, Semadirek Cenevizlerden, Midilli ve Eğriboz Venediklerden alındı. Kırım'ın Fethi (1475): Kırım Hanlığı'nın Cenevizlerle Osmanlı aleyhindeki çalışmaları üzerine Karadeniz'de kesin egemenlik sağlamak için alınmıştır. Böylece Karadeniz Türk gölü haline gelmiş Karadeniz'de Ceneviz kolonisi

kalmamıştır.

Ayrıca Osmanlı Devletinin Memlûk Devleti arası Dulkadiroğulları beyliği ve Hicaz su yolları yüzünden açılmış fakat savaş olmamıştır.

Hicaz Su Yolu Meselesi: Osmanlı hacılarının yolundaki kuyularını Memlûklerce temizlenmemesinden dolayı çıkan gerginlik çatışmaya dönüşmemiştir

Yönetim Alanındaki Faaliyetleri

Sahn-ı Seman Medresesi yapılmıştır (İstanbul Üniversitesi'nin temeli sayılır). *Kanunname-i Ali Osman adında örfî hukuk dayalı Fatih Kanunnamesi yapılmış, kardeş katli maddesi de yer almıştır.

Divan başkanlığından padişah çekilmiş yerin sadrazam getirilmiştir.

İlk Osmanlı altın parası bastırılmıştır.

Topkapı Sarayı yaptırılmıştır.

II. BAYEZİT DÖNEMİ (1481 - 1512)

Cem Sultan ağabeyi II. Bayezit'e isyan etmi Bursa'da yenilerek Memlûkler'e sığınmış, Kon^ yakınlarında tekrar savaşmış, yenilince Rodos şövalyelerine, Papa'ya ve Fransa'ya esir düşmüştü Bu durum Osmanlı Devleti'nin iç meselesi iken Avrupa sorunu haline gelmiş, II. Bayezit dönemin durgun geçmesine neden olmuştur.

Bu dönemde Hersek kesin olarak Osmanlı Devleti'ne bağlandı. Boğdan tamamen fethedildi. Karamanoğulları Beyliği kesin olarak kaldırıldı (1487).

Osmanlı - Memlûk Savaşı (1485 -1491): Fatih döneminde bozulan ilişkiler, Memlûkler'in Cem Sultan'ı ve Karamanoğulları'nı desteklemesi üzerine savaşa dönüştü. Çukurova'da yapılan savaş sonucunda iki taraf da birbirine üstünlük sağlayamamıştır. Tunus Kralının araya girmesiyle barış sağlanmıştır. Adana - Tarsus Hicaz vakıf toprağı olduğundan Memlûklere bırakılmıştır.

İspanya (Endülüs) Seferi: Endülüs Müslümanlarının yardım istemesi üzerine, İspanya'da katliama uğrayan Müslüman ve Yahudiler kurtarılarak, Müslümanları Kuzey Afrika'ya, Yahudiler ise Selanik ve İstanbul'a taşınmıştır (1492).

Osmanlı Venedik Savaşı (1499 - 1502): Kemal ve Burak reislerin Osmanlı donanmasına katılmasıyla Venediklerle savaşarak Modon, Koron, İnebahtı Kaleleri (Akdeniz'de) ile Navarin Limanı, Kili ve Akkerman kaleleri (Karadeniz'de) alınmıştır.

Osmanlı - İran (Safevi) İlişkileri

Safevi Devleti Akkoyunlu Devleti'ni yıkmış ve devletini Şii mezhebine dayandırarak kurmuştur. Anadolu'ya doğru genişlemek, Şii'liği yaymak isteyen Şah İsmail'in amacı Osmanlı topraklarını ele geçirmektir.

Safevilerin etkisiyle Antalya yakınlarında Teke ilinde Şahkulu ayaklanması çıktı (1511). isyanın güçlülkle bastırılması II. Bayezit ile Şehzade Selim'in savaşmasına, Bayezit'in oğulları arasındaki taht kavgalarını önleyemeyip tahtı Yavuz Sultan Selim'e bırakmasına neden olmuştur.

YAVUZ SULTAN SELİM DÖNEMİ (1512- 1520)

İran Seferi - Çaldıran Savaşı (1514): Şah İsmail'in Anadolu'ya yönelik tehditlerini önlemek amacıyla yapılan savaş sonunda:

Anadolu'da geçici olarak Şii tehlikesi önlenerek mezhep birliği sağlanmıştır.

Doğu Anadolu toprakları Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır.

ipek Yolu'nun Tebriz - Halep ve Tebriz - Bursa arası denetim altına alınmıştır.

Turnadağ Savaşı (1515): Yavuz Sultan Selim, İran seferinde yanında yer almayan Dulkadiroğulları Beyliğine sefer dönüşünde son verdi. Sonucunda:

Osmanlı Devleti ile Memlûkler komşu oldu. Anadolu Türk birliği ikinci kez ve kesin olarak sağlandı.

MISIR SEFERLERİ (1516-1517)

Nedenleri

Fatih Sultan Mehmet ve II. Bayezit döneminden itibaren Osmanlı - Memlûk ilişkilerinin bozuk olması,

Memlûklerin Şah İsmail ile Osmanlı Devletine karşı ittifak yapması,

Mısır ve Baharat Yolu'nun ticarî açıdan önemli olması.

Memlûklerin Osmanlı'ya ait Dulkadir ve Ramazanoğulları topraklarına göz dikmesi

Mercidabık Seferi (1516): Savaş sonunda Memlûk Sultanı Kansu Gavri öldürülmüş, Suriye ve Filistin'i alan Yavuz Sultan Selim kışı Şam'da geçirmiştir.

Rıdaniye Savaşı (1517): Memlûk Sultanı olan Tomambay güçlü bir savunma hattı kurmasına rağmen Sîna Çölü'nü geçen Yavuz Sultan Selim, Memlûk ordusunu arkadan çevirerek savaşı kazanmıştır.

Mekke ve Medine'nin anahtarları Mekke Şerifi tarafından kendisine teslim edilmiş ve Yavuz Sultan Selim, "Hadimü'l Haremeyn" (Mekke ve Medine'nin koruyucusu) unvanını almıştır.

Mısır Seferinin Sonuçları

Memlûk Devleti sona erdi.

* İslâm birliği büyük ölçüde sağlandı.

* Halifelik Osmanlılara geçti (İlk halife I. Selim oldu).

* Suriye, Filistin, Hicaz, Mısır Osmanlı topraklarına katıldı.

Osmanlı hazinesi zenginleşti.

Baharat yolunun denetimi Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ (1520- 1566)

Osmanlı Devleti, en güçlü devrini, en uzun süre tahta kalan padişah Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaşamıştır.

BATI SEFERLERİ

Belgrad'ın Fethi (1521): Sırbistan'ın başkentinin fethiyle Osmanlı Avrupa'daki fetihlerde bu şehir üs olarak kullanılmıştır.

MOHAÇ MEYDAN SAVAŞI (1526)

Sebebi: Fransa Kralı'nın annesinin Almanya'ya karşı Osmanlı'dan yardım istemesi.

Sonuç: Macaristan Osmanlı himayesine girdi.

Yorum: Türk tarihindeki en kısa süreli Meydan Muharebesidir.

I. VİYANA KUŞATMASI (1529)

Sebebi Macaristan'ın Osmanlı'ya ait olduğunu kabul edemeyen Avusturya'nın Osmanlı'ya bağlı Budin'e saldırması ve Osmanlı tarafından atanan Macar Kralı tanımaması.

Gelişme; Osmanlı'nın Budin'den Avusturya'yı atması ve Avusturya'ya Macar Kralını tanınması için sefer düzenledi.

Ancak Avusturya Osmanlı'nın karşısına çıkmaya cesaret edememesi üzerine Osmanlı beklemediği bu durum karşısında Viyana'yı kuşatmıştır.

Sonuç; Kuşatma başarılı olmamıştır,

Başarısız olmasının sebepleri;

* Viyana'nın savunmaya elverişli olması Kışın yaklaşması

* Kuşatma için gerekli büyük topların getirilmemesi

* Yeterli erzak bulunmaması.

ALMAN (GRAZ) SEFERİ (1532)

Sebebi; Macaristan'ı almak isteyen Avusturya'nın Budin'i tekrar işgal etmesi

Gelişme; Osmanlı ordusunun karşısına Avusturya kralı yine çıkmaya cesaret edemedi.

Sonuç; Avusturya kralının barış istemesi üzerine İstanbul Antlaşması imzalandı. (1533)

İSTANBUL ANTLAŞMASI (1533)

• Avusturya, Macaristan'ın Osmanlı'ya ait olduğunu kabul edecek.

• Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile yaptığı ili resmî antlaşmadır.

• Avusturya protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayılacaktı. Böylece Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü protokol bakımından kabul edile çikti (1606'da Zitvatoruk Antlaşması ile Avusturya; üzerinde üstünlüğü sona erdi).

OSMANLI - FRANSIZ İLİŞKİLERİ

Şariken'e karşı haçlı birliğini bozup Fransa'yı yanına çekmek ve önemini yitiren Akdeniz limanını canlandırmak için kapitülasyonlar (Uhud-u Atik, İmtiyaz-ı Mahsusa) verilmiştir (1535).

• Kapitülasyonlar 1740'da I. Mahmut tarafından sürekli hâle getirildi.

KANUNİ DEVRİ DENİZLERDEKİ FAALİYETLER

Rodos'un Fethi (1522): Rodos'ta bulunan Sen Jan şövalyeleri Türkler'in Akdeniz'deki ticaretine engel olduğundan Osmanlı Rodos'u fethetmiştir.

Sonuç; Ege Türk gölü haline gelmiştir.

Cezayir'in Topraklarımıza Katılması (1533):

Toprakların hakimi olan Barbaros Osmanlı'ya katılınca Cezayir de topraklarımıza katılmıştır.

PREVEZE DENİZ SAVAŞI (1538)

Osmanlı Devleti'nin Ege ve Akdeniz'de güçlenmesini istemeyen Haçlı donanmasının saldırısı üzerine yapılmıştır.

• Akdeniz bir Türk gölü haline gelmiştir.

Trablusgarp'ın Alınması (1551): Turgut Reis komutasında Osmanlı donanması Trablusgarb'ı alarak Akdeniz'deki üstünlüğünü perçinlemiştir.

Cerbe Deniz Savaşı (1560): Haçlı donanması büyük bir bozguna uğramıştır. Böylece Batı Akdeniz ve Kuzey Afrika da Türk üstünlüğü kesinleşmiştir.

Malta Adasının Kuşatılması (1565): Bu adadaki Sen Jen şövalyeleri Osman'lıya çok fazla zarar veriyordu. Osmanlı buna son vermek için adayı kuşatmıştır, ancak başarılı olamamıştır.

HİNT DENİZ SEFERİ (1538- 1553)

Osmanlının Baharat Yolu'nu açarak, Hint Müslümanlarına yardım etmek istemesi üzerine yapıldı. Ancak Hindistan'daki Müslümanların yardım etmemesi, seferlerde siyasi ve askeri amacın olmaması ve Osmanlının gemilerinin okyanusa karşı dayanıksız olması nedeniyle tam başarı sağlanamadı. Sonucunda;

- Arap yarımadası tamamen Osmanlı denetimine alındı.
- Hint deniz ticaret yolu kontrol altına alınamadı.

İRAN SEFERLERİ

Safevilerle Çaldıran Savaşı ile büyük darbe vurulmuş. Ancak ortadan kaldırılamamıştı. Şah İsmail ölünce yerine oğlu Şah Tahmasb geçti. Şah Tahmasb'ın Macaristan'la ittifak kurmaya çalışması üzerine Kanunî İran üzerine üç sefer düzenledi.

I. İran Seferi (1534 - 1535): Osmanlı ordusu

Tebriz'e girdi. Azerbaycan ele geçirilerek Bağdat fethedildi (1534). Bu sefere İrakeyn Seferi (iki Irak) denir.

II. İran Seferi (1548): Kanunî'nin İstanbul'a dönmesi üzerine Safeviler Van ve Tebriz'i aldı. Kanunî Sultan Süleyman sefere çıkarak Van, Tebriz ve Gürcistan'daki bazı kaleleri aldı.

III. İran Seferi (1553): Şah Tahmasb'ın Kanunî'nin Anadolu'ya dönmesiyle Muş'a kadar olan toprakları ele geçirmesi üzerine sefere çıkıldı. Şah Tahmasb'ın barış teklifi kabul edildi ve Amasya Antlaşması yapıldı.

Sonucunda; Doğu Anadolu, Azerbaycan, Tebriz ve Bağdat Osmanlılarda kaldı. Ayrıca bu antlaşma ilk Osmanlı - İran antlaşmasıdır.

SOKULLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ(1564- 1570)

Kanunî, II. Selim ve III. Murat'a sadrazamlık yapmıştır. Devlet yönetiminde etkili olduğu için döneme adını vermiştir. 1570'de Kıbrıs'ın fethi ile Doğu Akdeniz kesin olarak Osmanlı egemenliğine girmiştir, İnebahtı Deniz Savaşı'nın zeminini hazırlamıştır.

Tunus'un Fethi (1574): İspanyolların elinden alınmıştır.

Lehistan'ın Osmanlı Himayesine Alınması (1575): Lehistan'ın kralın ölmesiyle Osmanlı kendi istediği kişiyi kral seçtirerek Lehistan'ı himayesi altına aldı.

Fas'ın Osmanlı Himayesi Alınması(1578): Osmanlı Vadi's Seyl Savaşını kazanarak Portekizlileri Fas'tan çıkardılar.

Süveyş Kanalı Projesi (1568): Akdeniz ile Kızıldeniz'i birleştirecek Hint Okyanusu'na açılmayı sağlayacak bir projedir. Osmanlı bu sayede Akdeniz ticaret yolunu tekrar canlandırmayı hedefliyordu, ancak bu kanal 1869'da Fransa tarafından açılmıştır.

Don- Volga Kanalı Projesi (1569): Osmanlı bu iki ırmağı birleştirerek:

ipek ticaret yolunu canlandırmayı

İran'ı deniz yoluyla kuzeyinden sıkıştırmayı

Rusya'nın güneye doğru ilerlemesini engellemeyi

* Hint deniz yolunu kısaltmayı

Karadeniz- Marmara Projesi (1591): Marmara Denizini Karadeniz'le 2. bir yolla birleştirmeyi (Sakarya Irmağı vasıtasıyla) düşünüyordu.

İnebahtı Deniz Savaşı (1571): Kıbrıs'ın kaybedilmesi üzerine Papa önderliğinde Haçlı donanması kurulmuştur. Savaş sonunda Osmanlı donanması Haçlıların karşısında ilk ağır yenilgisini almıştır. Osmanlı 6 ay gibi kısa sürede büyük bir donanma kurmuştur. Çekinen Venedikliler barış istemiştir.